Millî Eğitim

National Education

bahar / *spring* 2014 • yıl/*year* 43 • sayı/*number* 202

İLKÖĞRETİM OKULLARI YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ TEMSİLCİLERİNİN DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Aysun BİLGE* Ahmet AKBABA**

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler ile ilköğretim okullarının okul temsilcilerinin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin; uygulama, yöntem, amaç ve geliştirilmesine yönelik görüşlerinin ortaya konulmasıdır.

Evren olarak, Van merkezdeki 75 ilköğretim okulları tespit edilmiştir. Van ilinde bulunan bu okullar 5 eğitim bölgesine ayrıldığından, her bir bölge- den 3'er okul seçkisiz yöntemle belirlenmek suretiyle 15 okulda, toplamda 45 kişilik bir örneklem oluşturulmuştur. Örneklem grubumuza yedişer adet soru yöneltilerek, cevaplar kaydedilmiş görüşmelerden elde edilen veriler SPSS 15.0 programı istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda, yönetici, öğretmen ve öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesinin amaçları ile ilgili olumlu görüşlere sahip oldukları, öğrencilerin vaatlerinin bir kısmını yerine getireme- dikleri, projenin daha etkili uygulanabilmesi için okullara ödenek çıkarılması, okuldaki her türlü karar mekanizmasına öğrencilerin etkin katılımlarının sağ- lanması gerektiği gibi sonuçlar ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Demokrasi eğitimi, okul meclisi, okul temsilcisi, proje

Giriş

Okullarda, yeni nesillere, demokrasi kültürünün kazandırılması, katılım ve hoşgörü anlayışının aşılanması ve bu konudaki bilgilerin davranışa dönüştürülmesi büyük önem arz etmektedir.

Demokrasi, insana değer olarak önem veren ve insan kişiliğinin özgürce ve eksiksiz biçimde geliştirilmesine olanak sağlayan bir yönetim ve yaşama biçimidir. Demokrasinin öğrenilebilmesi için, eğitime gereksinim vardır ve bu anlamda eğitim, demokrasinin ön koşuludur. Eğitim alanında, yurttaş için demokrasinin gerekliliğini

kolaylaştıran her şey, insan haklarına saygıya ve bu saygının öğrenilmesine bağlıdır (Gülmez, 2000).

* Yük. Lis. Öğr. Kirazlı İlk Okulu Öğretmeni. Bağcılar / İSTANBUL
** Yrd. Doç. Dr.; Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fak. Öğretim Üyesi/VAN

Demokrasi ve insan hakları bilincinin kazandırılması ve geliştirilmesinde örgün ve yaygın eğitim programları önemli bir işleve sahiptir. Örgün eğitim prog- ramlarını gerçekleştiren eğitim kurumları, yani okullar bireylere demokrasi ve insan hakları bilincini kazandıran önemli merkezlerden birisidir (Selvi, 2004).

Demokrasi ancak, tutum ve davranışlar düzeyinde, günlük yaşamda pratiği yapılarak öğrenilebilecek ve benimsenebilecek bir siyasal rejimdir. Demokrasi ancak, demokratik bir ortamda öğrenilebilir. (Lador, 1997).

Demokrasinin bir yaşam biçimi olabilmesi ve yerleşebilmesi için bu üç kurumun değerlerinin birbirini desteklemesi gerekir. Bu durumda öğrencilerin, demokrasiyi benimseyerek davranışa dönüştürmesi, pekiştirmesi söz konusu olabilir. Bu noktada okulun demokratik değerlerle yönetilmesi, demokratik bir eğitimin sunulması önemli bir kilometre taşını oluşturur (Karakütük, 2001). Demokrasi eğitimi, demokrasiyle yapılır. Bu insan hakları ve demokrasi eğitiminin tüm aşamalarını, türlerini kapsayan bir ilkedir (Bilhan, 1991). Bireyler, ancak eğitimle haklarını ve demokrasiyi öğrenerek kişiliklerini geliştirirler. Dolayısıyla da demokrasinin istediği rolü ve sorumluluğu "seçmen" olarak oy kullanmakla sınırlı olmayan, aynı zamanda katılım hak ve sorumluluğu bilinci edinmiş etkin yurttaş kimliği kazanırlar (Gülmez, 2001).

Demokrasi, halkın siyasal iktidar üzerinde etkili, güçlü olduğu durumları anlatmak için de kullanılmaktadır (Karayalçın, 1973). Demokrasi, hem siyasal seçimlerin özgürce yapılmasını hem de çoğunluğun çıkarlarının yöneticilerce temsil edilmesini gerektirir. Bu öğelerden herhangi birine öncelik vermek tehlikelidir (Turaine, 1997). Demokrasi, sadece siyasî bir rejim değildir. Demokrasinin yasayabilmesi için toplumda demokratik değerleri içine alan sosyal yaşayış biçimi olmalıdır.

Demokrasinin kültürle, toplumun zihniyet yapısı ve tarihî gerçekleriyle yakın ilişkisi vardır. Demokrasi kültürü, toplumda yerleştirilmeye çalışılırken o toplumun kültürel yapısı, değerler sistemi, ekonomik yapısı ve önceki sosyal hayatı göz ardı edilmemelidir (Büyükkaragöz, 1998) Eğitimin demokratikleştirilmesi, rejimin demokratikleştirilmesini bir parçasıdır. Tanilli'ye (1989) göre eğitimin demokratikleştirilmesi ile eğitim hakkından yararlanma, eğitim programı, ders kitaplarının çağdaş ve bilimsel bir öze kavuşturulması, eğitim yönetimi ve denetiminin demokratik leştirilmesi anlaşılır. Başaran'a (1987) göre demokrat insan, düşüncesini özgürce söyler, başkalarıyla işbirliği yapar, öğrenmeye, araştırmaya tutkundur, kendinin ve toplumun sağlığını korur, üreticidir. Bu bağlamda, demokratik bir toplumda eğitim sistemi bireylere çok yönlü nitelikler kazandırmalıdır. Bu nitelikleri yaşatarak kazandıran eğitim, demokratik eğitimdir. Demokratik eğitimde "seçme ve seçilme", "eleştirme ve eleştirilme", "sorumluluk duygusu", "kendine güven duygusu", "yardımlaşma duygusu", "arkadaşlık", "adalet", "zihinsel eğitim", "toplumsal eğitim", "ahlak eğitimi" önemli kavramlardır (Binbaşıoğlu, 2000).

Okulun demokratik eğitime katkısı yalnızca bu konuyla daha yakından ilgili belli dersler kanalıyla sağlanamaz. Derslerin tartışma ve katılımıyla ağırlık verici biçimde düzenlenmesi, insanın insan olma sıfatıyla taşıdığı değer ve saygınlığın unutulmaması, konusu ve içeriği ne olursa olsun bütün derslerde demokratik eğitime önemli bir katkı sağlar. Ancak bu genel yaklaşımın yanında, kimi derslerin demokra- si eğitiminde daha dolaysız ve ağırlıklı bir rol oynayabileceği kuşkusuzdur (Özbu- dun, 1990).

Demokratik eğitimin, okul topluluğunun her çalışma alanında, bu eğitim sisteminin gereksinim duyduğu özgür hava içinde öğrencilere verilmesi gerekir. Öğrencilerin okulun demokratik havasını her an yaşamaları (koklamaları) gerekir. Okul bir aile ocağı olmalıdır (IV. Milli Eğitim Şurası).

Demokratik eğitim, demokratik okulda gerçekleştirilir. Dewey ve Kelley'in önerdiği demokratik okul modelinde; demokrasinin temel ilkeleri tutarı olmalı, öğrencilerin kendi kavramlarını oluşturmalarına destek olmalı, öğrencilerin etnik ola- rak katılımını sağlamalı, öğrencilere soyut düşüncelerden önce somut düşünceleri kazandırmalı, esnek olmalı, öğretmene ve öğrencilere yardımcı olan bir rol vermeli- dir (Wyett, 1998).

Ülkemizde yeni bir okul modeli önerilirken okulun etkili, etkin ve katılımcı demokratik bir yapıda kurulması amaçlanmalıdır. Okulda demokrasinin uygulanabilmesinde, yönetimin demokratik olması önem arz etmektedir. Çünkü okul, farklı sosyo-ekonomik kökenden gelen bireylerin kaynaştırılmasında ve bütünleştirilmesinde özel bir öneme sahiptir.

Bunun için okul yönetiminin demokratik olması yanında sınıf yönetiminde demokratik ilkelere uyulması gereklidir. Okul yöneticisi, okulun yönetiminde çoğulculuk ve katılımı sağlamalıdır. Öğretmenler de sınıfta dersin işlenişinde, öğrenciler arasında ve kendi aralarında demokrasinin gereklerini yerine getirmelidirler (Karakütük, 2001).

Kıncal ve Uygun'a (2006) göre; Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi okullarımızın demokratikleştirilmesinde ve yeni kuşakların demokratik yaşam biçimine uygun olarak sosyalleşmesinde önemli rol oynayabilir. Özpolat'a (2006) göre, proje ile her çocuğun okuldan mezun oluncaya kadar seçim sandığı ile tanışma, seçme ve seçilme hakkını kullanma, genel kurul çalışmalarına katılma, kazanma sevinci ile kaybetme duygusunu yaşama, çevresinin sorunları ve bunların çözümleri ile ilgilenme fırsatlarını defalarca yakalama olanağı olacaktır.

Sınıfta öğretmenin rehberliğinde öğrenciler, izlenecek kuralları ve düzenlemeleri belirleyebilir. Öğrencilerin, kuralların oluşturulması sürecinde söz sahibi olması ve sürece katılması, kuralların kabul edilmesi ve uygulanmasını kolaylaştırırarak öğrenciler sınıfta demokrasinin uygulanmasında önemli deneyimler kazanabilirler. Ayrıca kurallar konulduktan sonra öğretmenin kuralları uygulamada tutarlı olması gerekir (Hollingsworth ve Hoover, 1999).

Öğretmenin, öğrencilere bilimsel düşünce ve davranış kazandırmaya çalışma- sı, onlara yansız olarak davranması ve onları eşit olarak görmesi demokratik eğitim açısından önemlidir. Derslerin, öğrencinin katılımını sağlayan, ezbercilikten uzak, öğrencilerin etkin oldukları ortamda sürdürmek, öğretmenlerin elindedir (Karakütük, 2001).

Okulda ve sınıfta demokrasinin ilkeleri çerçevesinde görüşler tartışılır, çoğunluğun oyu ile karar alınır. Alınan karara herkes uymak zorundadır. Tartışmaya katılanlar, herkesin düşüncelerinin değerli olduğunu bilir, kendi düşüncesini diğerlerine akıl ve mantık yolu ile kabul ettirmeye çalışır. Tartışmalarda, düşünceye düşünce ile karşı konulması temel ilkedir (Binbaşıoğlu, 2000).

Eğitim ve demokrasi, anlam ve işleyiş yönünden birbirine bağlı iki kavramdır. Eğitimin demokratikleşmesi ya da eğitim sürecinin temel kurumları olan okulların demokratikleşmesi, o toplumda demokrasi kültürünün yerleşip gelişmesi ile ilgili bir sorundur (Polat, 2003).

Eğitimin önemli görevlerinden biri, demokrasi eğitimidir. Kitlelerin, seçme ve seçilme hakkını iyi ve bilinçli kullanması eğitim düzeyinin yetersizliği nedeniyle gerçekleştirilememektedir. Oy verme dışında, yurttaşın siyasal görevlerini yerine getirmesi, siyasal sorunların çözümü için belli durumlar karşısında yerinde kararlara ulaşması, eğitimin konusudur. (Karakütük, 2001).

Başaran, (2000) demokrasinin yaşanarak öğrenilmesinin zorunlu olduğu için ilkin ailenin, daha sonra okulların ve insanın içinde çalıştığı örgütlerin demokrasi kurallarına göre işlemesi gerektiğini belirtmektedir. Bunlar demokratik biçimde işlemediğinde, demokrasi eğitiminin gerçekleşmeyeceğini, okulda yapılan demokrasi eğitiminin yalnız başına kaldığı için de etkisizleşeceğini belirtmektedir.

Demokrasi eğitiminin etkin bir şekilde amacına ulaşması demokrasiyle özdeşleştirilen ilke ve değerlerin bireyler tarafından ne kadar iyi öğrenildiğine ve benimsendiğine bağlıdır (Yanıklar ve Elyıldırım, 2004). Bu değer ve ilkelerin en iyi şekilde öğrenilip benimsenmesi yaşantıya dayalı eğitimle mümkün olacaktır.

İlköğretim kurumlarının ve okulda oluşturulan okul meclislerinin de kurum- sal bir örgüt kültürleri vardır. Bu kültür, demokrasi kültürüyle benzeşiklik gösterse de kendisine özgü boyut ve özellikleri de vardır. Yönetici, öğretmen ve meclislerde görevli öğrencilerin sahip oldukları bu rol ve görevler farklı bir yönetim ve demok- rasi algısının oluşmasını sağlamaktadır. Bu algının temellerinde, görevde tarafsızlık, ciddiyet, iyi iletişim kurma, güvenirlik düşüncesinin yattığı söylenebilir.

Demokratik yönetim görüşünün araştırılması bu boyutta önem arz etmekte- dir. Van iline bağlı ilköğretim okullarında yürütülmekte olan "Okul Meclisleri" pro- jesi kapsamında okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve seçilmiş olan temsilci öğrenci- lerin görüşlerini belirleyerek yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri doğrultu- sunda Milli Eğitim Bakanlığına projenin zayıf ve güçlü yanlarının ortaya konulması konusunda dönüt vermek ve demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesine katkıda bulunmak problemolarak belirlenmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Van iline bağlı ilköğretim okullarında yürütülmekte olan "Okul Meclisleri" projesi kapsamında okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve seçilmiş olan temsilci öğrencilerin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. İlköğretim okullarında görev yapan ve okul meclisleri projesinin uygulama aşamasında görev alan yöneticilerin, okul meclisleri projesi konusundaki görüşleri nelerdir?
2. İlköğretim okullarında görev yapan ve okul meclisleri projesinin uygulama aşamasında görev alan öğretmenlerin, okul meclisleri projesi konusundaki görüşleri nelerdir?

3. İlköğretim okullarında okuyan ve demokrasi eğitimi ve okul meclisleri proje- si dâhilinde seçilen temsilci öğrencilerin, projenin genel boyutuna ve uygu- lanmasına yönelik görüşleri nelerdir?

Önem

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin demokrasi eğitimine katkısını, projenin uygulama aşamasındaki olumlu ve olumsuz durumları, projenin işleyişini ve başarısını en iyi değerlendirecek olan öğretmenler ve proje dâhilinde seçilen öğrencilerdir. Bu araştırmada yöneticilerin, öğretmenlerin ve okul temsilcisi öğrencilerin demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin eğitime katkıları, uygulama aşamasındaki olumlu ve olumsuz durumları, projenin işleyişi ve başarısı hakkındaki görüşlerini ortaya koyması,

Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesini yürüten okulların bünyelerinde ne denli demokratik ortamlar oluşturdukları ve bu ortamları oluştururken karşılaş- tıkları güçlükleri ortaya koyarak geri dönüt sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacılar kendileri için önemli olan amaçlar doğrultusunda soru- lar sorarlar. Katılımcılar ise eğilimleri doğrultusunda yanıtlar verirler(Ersoy ve Yalçınoğlu,2012). Araştırma, demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin ne dere- ce uygulanabildiğini, uygulama sırasında karşılaşılan durumlar ve projenin öğrenci- ler üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla görüşme modeli ile yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Evrenimiz Van ili olarak tespit edilmiştir. Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre, Van Merkezinde toplam 76 ilköğretim okulunun olduğu ve bu okulların bulunduğu merkezlerin coğrafi konumlarına göre kümelenerek 5 eğitim bölgesine ayrıldığı belirtilmektedir. Ancak bu ilköğretim okullarının tümüne ulaşmak zaman ve maliyet bakımından mümkün olmadığından, Van Merkez'de bulunan bu 5 eğitim bölgesinin her birinden 3'er ilköğretim okulu seçkisiz yöntemle alınmak suretiyle çalışma grubumuz toplamda 15 ilköğretim okulu olarak belirlenmiştir. Bu 15 okulun her birinden 1 yönetici, 1 öğretmen ve 1 öğrenci temsilcisi olmak üzere top- lam 45 kişiyle görüşülmüştür. Çalışma 2010-2011 eğitim öğretim yılında sadece Van İl Merkezinden seçilen bu 15 ilköğretim okulu ile sınırlı olup, Van'a bağlı Merkez köy ve İlçe ilköğretim okulları kapsam dışı tutulmuştur.

Araştırmamızın evrenini oluşturan Van ili eğitim bölgeleri ile araştırmamıza katılan ilköğretim okullarının listesi Tablo 1' de gösterilmiştir.

Tablo 1- Van İli Eğitim Bölgeleri ve Araştırmaya Katılan Okulların Listesi

Bölge	Okulun Adı
1. Bölge	1. Mehmetçik Selen İ.O 2. Süphan İ.O 3. Şehit J. Yrb. Yavuz Turgut İ.O
2. Bölge	1. Cumhuriyet İ.O 2. Hüsrevpaşa İ.O 3. Vakıfbank İ.O
3. Bölge	1. İrfan Baştuğ İ.O 2. Namık Kemal İ.O 3. Özgün Coşkun Haydaroğlu İ.O
4. Bölge	1. Ahmet Yesevi İ.O 2. İnönü İ.O 3. Vali Adnan Darendeliler İ.O
5. Bölge	1. Fatih Sultan Mehmet İ.O 2. İ. Hakkı Tonguç İ.O 3. Yavuz Selim İ.O

Verilerin Toplanması

Araştırmada, veri toplamak amacıyla ilgili mevzuat taranmış, eldeki veriler- den bir soru havuzu oluşturulmuş ve daha sonra bu havuzdan görüşme soruları meydana getirilmiştir. Uzman görüşlerine uygun olarak geliştirilen yarı yapılandırıl- mış görüşme formu kullanılmıştır. Yönetici, öğretmen ve temsilci öğrencilerle ayrı ayrı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. veri toplama aracı olarak, tarafımızdan geliştiril- miş ve uzman görüşleri alınarak ve ilgili alan yazından yararlanılarak sorular oluştu- rulmuştur. Alanla ilgili öğretim elemanları ile öğretmenlerin görüşlerine sunulmuş, gerekli düzeltmelerden sonra sorulara son şekli verilmiştir. İçerik ve ifade yönünden son hâlini sorular alan uzmanlarının görüşüne sunularak geçerliği uzman kanısıyla belirlenmiştir.Görüşmenin yansız, tarafsız ve objektif olması için azami gayret göste- rilmiş ve görüşme ortamları titizlikle belirlenmiştir. Hazırlanan görüşme soruları, görüşmecilere doğrudan sorulmuştur. Her bir görüşme ortalama 15 ile 20 dakika kadar sürmüştür. Görüşmelerde kayıt cihazı kullanılmış ayrıca verilen cevaplar kısaltmalar yapılarak not alma yoluyla kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları ve kısa not- lar daha sonra düz yazıya geçirilmiştir.

Araştırmaya katılan yöneticilerin hepsi (15) erkektir. Bütün yöneticiler okul müdür yardımcılığı yapmaktadırlar. Katılımcı yöneticilerin unvan ve cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 2' de gösterilmiştir

Tablo–2 Katılımcı Yöneticilerin Unvan ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.

Yönetici Unvanı	Cinsiyet	
	Kadın	Erkek
Okul Müdür Yardımcısı	-	15

Tablo 3- Katılımcı Öğretmenlerin Branş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.

Cinsiyet	Kadın 5		Erkek 10
Branş	Sosyal Bilgiler Öğretmeni		6
	Rehber Öğretmen	2	
	Sınıf Öğretmeni	1	1
	Din Kültürü Öğretmeni		1
	Türkçe Öğretmeni	2	2

Tablo 4- Katılımcı Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.

Sınıf (Yaş)	Cinsiyet	
	Kız	Erkek
6. sınıf (12)	2	-
7. sınıf (13)	6	-
8. sınıf (14)	6	1

Verilerin analizi

Bu araştırmada veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir.

2010-2011 eğitim öğretim yılı Van İli ilköğretim okulları yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin demokrasi ve okul meclisleri projesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla seçkisiz yöntemle önceden belirlenen okullara gidilmiş, ilgili yönetici, öğretmen ve temsilci öğrenciler ile uygun ortamlarda görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmada kodlama yapılırken yazılı hale getirilen metin birkaç kez incelenmiş ve benzer olanlar gruplandırılmıştır. Sonraki aşamada olası kodlarla ilgili tespitler yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların, soruları içtenlikle cevaplandırmaları için, isimleri ve görev yaptıkları okulların adları belirtilmeyip kodlanarak aslı, araştırmacıda saklı tutulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden birebir alıntı yapılırken şu kodlama sistemi kullanılmıştır. Ö; öğrenci, E; erkek, K; kız olduğunu ifade etmektedir. Daha sonrada öğrencinin sınıfı yanında belirtilmiştir. Örneğin, [Ö. 9, K. 8. sınıf] kodu dokuzuncu, kız ve 8. sınıf öğrencisini ifade etmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinden birebir alın-

tı yapılırken şu kodlama sistemi kullanılmıştır. Öğrt.; öğretmen, E; erkek, K; kadın olduğunu ifade etmektedir. Daha sonra da öğretmenin branşı yanında belirtilmiştir. Örneğin, [Öğrt. 5, E, Rehber] kodu beşinci, erkek ve Rehber öğretmeni ifade etmektedir. Yöneticilerin görüşlerinden birebir alıntı yapılırken ise şu kodlama sistemi kullanılmıştır. Y; yönetici, E; erkek, K; kadın olduğunu ifade etmektedir.

Görüşmeler tamamlandıktan sonra, görüşme formlarındaki veriler sistematik olarak kodlanmıştır. Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilmiş, kod- lar arasındaki ortak yönler belirlenmiş ve incelenmiştir.

BULGULAR, YORUM ve TARTIŞMA

Bu bölümde katılımcılara yöneltilen soruların verileri ve analizleri yer almaktadır. Verileri yöneticiler, öğretmenler ve öğrencilerin vermiş olduğu yanıtlar oluşturmaktadır. Çalışma 3 kısımda incelenmiştir. Öncelikle yöneticilerin, ardından öğretmenlerin sonrasında öğrencilerin verileri analiz edilmiştir.

Yöneticilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesine Yönelik Algıları

Yöneticilere 7 adet soru yöneltilmiştir. Yöneticilerin verdikleri cevaplar başlık- lar altında değerlendirilmiş ve ilgili tablolar oluşturularak cevapların yüzde ve frekansları alınmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzdelik ve değer gibi sayısal değerlerden yararlanılmıştır.

Yöneticilerin DEOM projesinde görev alan öğretmenlerle ilgili görüşleri Tablo 5' de gösterilmiştir.

Tablo 5-Projede görev alan öğretmenler.

Kod (Projede görev alan öğretmenler)	Frekans(N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Sosyal bilgiler öğretmeni, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen	4	26,7	26,7	26,7
Rehber öğretmen, seçim kurulu öğretmenleri	4	26,7	26,7	53,3
Öğretmenler kurulunda belirlenen gönüllü Öğretmenler	6	40,0	40,0	93,3
Sadece rehber öğretmen	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 5'e göre projede görev alan öğretmenlerin çoğunluğunu 'öğretmenler kurulunda belirlenen gönüllü öğretmenler' [n=6] oluşturmaktadır. 'Sosyal bilgiler, sınıf ve rehber öğretmenlerden [n=4] oluşan öğretmen grubu ile 'rehber öğretmen ve seçim kurulu öğretmenlerinden [n=4] oluşan öğretmen grubu aynı oranda olup çoğunluk sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Projede sadece 'rehber öğretme- nin [n=1] görev yaptığı bir okul mevcuttur.

Aşağıda bu konuyla ilgili yöneticilerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Rehber öğretmenimiz genelde kendisi bizzat her şey ile ilgilendi. Onun haricin- de öğretmen görevlendirilmedi. Seçim günü bir de nöbetçi öğretmenler ona yardımcı olmuş- lardı. Sosyal bilgiler öğretmenimiz görev almadı. (Y. 8, E).

-Başta sosyal bilgiler öğretmenimiz çünkü bu daha çok birebir sosyal bilgiler ile iç içe olduğu ve kendisi demokrasi ve insan hakları kulübünün de başkanıdır, onun yanında bir sınıf bir de okul rehber öğretmenini görevlendirdik (Y. 1, E).

-Seçimlerde ben (yönetici) vardım, rehber öğretmenimiz vardı, iki tane de öğret- men arkadaşımız görev aldı (Y. 7, E). Çalışmaları sene başı öğretmenler kurulu toplantısında gönüllü olarak görev alan öğretmenlerimiz yürüttüler. (Y. 15, E).

Proje kapsamında görevlendirilecek öğretmenler DEOM proje yönetmeliğine göre; *"Her seçim çevresinde bir Okul Seçim Kurulu oluşturulur. Okul Seçim Kurulu; öğretmenler kurulunca seçilen bir öğretmenin başkanlığında öğrencilerden seçilen iki asıl, iki yedek üyeden oluşur. Bu kurul okuldaki seçim işlerini yürütür. Sandık Kurulu veya Kurulları; öğretmenler kurulunca seçilen bir öğretmenin rehberliğinde, öğrenci kurulu veya okul onur genel kurulunda seçilen üç asıl, üç yedek öğrenciden oluşur"* şeklindedir. Örneklemimiz- deki okullarda da bahsi geçen kurullar oluşturulmuş ve seçimler ilgili öğretmenlerin gözetiminde yapılmıştır. Bu durum Doğan'ın (2008) DEOM projesinin okullarda yürütülmesinde daha çok okul yönetiminin görevlendirdiği öğretmenler etkili olmaktadır bulgusuyla örtüşmektedir. Ayrıca seçim ve sandık kurullarında görevli öğretmenlerin yanı sıra rehber öğretmen ve sosyal bilgiler öğretmenleri de görevlendirilmişlerdir.

Seçim kurulunda görev almayıp gönüllülük esasına dayanarak seçimlerde tek başına görev alan rehber öğretmen de mevcuttur. Metin'in (2006) de belirttiği gibi okullarda kurulan seçim kurulları, seçim işlerinin düzenli yürümesini sağlamaktadır.

Yöneticilerin DEOM projesi uygulama aşamasında zorluk yaşanıp yaşanma- dığı ile ilgili görüşleri Tablo 6 da gösterilmiştir.

Tablo 6- Uygulamada Zorluk Yaşanıp Yaşanmadığı ile İlgili Görüşleri

Kod (Uygulamada zorluk yaşayıp yaşanmadığı)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Zorlukla karşılaşılmadı	11	73,3	73,3	73,3
1.kademenin oy kullanmasında sıkıntı Yaşandı	1	6,7	6,7	80,0
Kimse aday olmak istemedi	1	6,7	6,7	86,7
Adaylar arasında, sınıflar arasında gruplaşmalar oldu	1	6,7	6,7	93,3
Çok aday vardı, oyları sayarken zorlandık	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 6' ya göre yöneticilerin büyük çoğunluğu 'zorlukla karşılaşılmadı' [n=11] şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır. '1. kademenin oy kullanmasında sıkıntı yaşandı', 'kimse aday olmak istemedi', 'adaylar arasında, sınıflar arasında gruplaşmalar oldu', çok aday vardı oyları sayarken zorlandık' [n=1] şeklinde açıkla- malar da birer tane olmakla birlikte mevcuttur.

Aşağıda yöneticilerin görüşleri konunun daha iyi anlaşılması için direk olarak yer verilmiştir.

-Çok adayımız vardı. Aday olmak isteyenler biz pusula hazırladıktan sonra bile „bende aday olmak istiyorum, bende meclis başkanı olmak için adaylığımı koymak istiyorum' diyerek gelenler oldu. O şekilde bir problem yaşandı diyebilirim. (Y. 11, E).

Öğrencilere propaganda hakkı verdik, tabi onlar da biraz abarttılar bu işi. öğrenciler arasında, sınıflar arasında bir gruplaşma oldu. Tabii biz müdahale ettik. Demek ki demok- rasi tam olarak oturmamış (Y. 9, E)

-Bizim okulumuzun yapısı itibariyle pek sorun yaşamadık. Tabi bazen öğrencile- rin istekleri, arzuları bizim bile sınırlarımızı aşıyor. Ciddi manada bir sorunla karşılaşmıyo- ruz ama projenin yararının çok olduğunu söyleyebilirim (Y. 2, E).

-Kimse aday olmak istemiyordu aslında bu şekilde de rekabet ortamı oluşmuyor. Sonuçta en azından ödül olmadığı için, yetki olmadığı için öğrenciler katılmıyorlar. (Y. 7, E).Zorluklarla karşılaştık. Çocuklar arasından ilk defa oy kullananlar olacaktı, nasıl kullanacaklarını bilmiyorlardı. 2 ve 3. sınıflarda o sıkıntılar oldu. Çocuk oy kullanmanın ne olduğu- nu pek bilmiyor nasıl oy kullanacağını bilmiyor o şekilde bir sorun yaşandı (Y. 13, E).

Araştırmamıza katılan yöneticilerin büyük çoğunluğu uygulama aşamasında herhangi bir sorun yaşanmadı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Sayın'ın (2010), Demokrasi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okullarında sorunsuz bir şekilde, herhangi bir baskı ve yönlendirme olmadan, demokratik bir süreç içinde uygulandı bulgusuyla uyuşmaktadır. Öte yandan öğrencilerden kaynaklı küçük çaplı zorlukla- rın da yaşandığı söylenebilir. Doğan'ın (2008) yapmış olduğu araştırmada, okul yöne- timi ve öğretmenleri okul meclisleri projesinin okullarda uygulanmasında öğrenme sürecine ihtiyaç duymaktadır ve Metin'in (2006) MEB proje ile ilgili yeterli açıklama yapmadığı için projenin yürütülmesinde sorunlar çıkmaktadır bulguları ile örtüşme- mektedir. Bu durumun araştırmanın evreni ve grubun özelliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kıncal ve Uygun'a (2006) göre de okullarda projenin uygulaması- na ilişkin bazı sorunlar vardır. Ancak bu sorunlar üstesinden gelinemeyecek nitelikte değildir.

Yöneticilerin DEOM projesinin amacına hizmet edip etmediği ile ilgili görüş- leri Tablo 7' de gösterilmiştir.

Tablo 7- Projenin Amacına Hizmet Edip Etmediği ile İlgili Görüşleri

Kod (Projenin amacına hizmet edip etmediği ile ilgili görüşleri)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Ciddiyetle yapılırsa ediyor	11	73,3	73,3	73,3
Çocuklar havasını yaşıyor en azından seçim	1	6,7	6,7	80,0
Sadece seçim havası yaratılıyor, demokrasi adına başka bir şey yapılmıyor	3	20,0	20,0	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 7'ye göre yöneticilerin büyük bir kısmı projenin amacına hizmet etme- si ile ilgili 'ciddiyetle yapılırsa ediyor' [n=11] şeklinde açıklamada bulunmuşlardır. İkinci sırada 'sadece seçim havası yaratılıyor, demokrasi adına başka bir şey yapılmı-

yor' [n=3] şeklinde açıklamada bulunanlar yer almaktadır. Son olarak 'çocuklar en azından seçim havasını yaşıyor' [n=1] şeklinde açıklama yapan sadece bir adet yöne- tici mevcuttur.

Aşağıda bu konuyla ilgili yöneticilerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Tabi proje amacına hizmet ediyor. Zira bizim seçilen ve sınıf temsilcileri öğrencilerimiz özellikle sınıfta ya da bizim okulumuzda ya da okulumuzun dışında okulumuzun bulunduğu bu sosyal çevrede eksiklikler, aksaklıklar varsa çözüm yolu önerileri getiriyorlar. Beraber değerlendiriyoruz (Y 2,E).

-Çocuklar en azından demokratik bir ortamda temsilci seçimi yapıyorlar, seçime katılıyorlar. Oy kullanabilmek, oy kullanırken gizliliğin önemi, oy sayımındaki açıklık en azından çocuklara bir seçim havasını yaşatıyor. Tabi seçimden önce bir propaganda dönemi veriyoruz, çocuklar kendilerini tanıtıyorlar tam bir demokratik ortam yaratılıyor (Y 4, E). Yapılanlar lafta, sözde kalmasa iyi olur. Seçim bitti, bittikten sonra il temsilcisi görevli öğretmenle beraber Ankara'ya gidiyor ama bunun haricinde seçim bittikten sonra her şey bitiyor. (Y 10, E).

-Çocukların önünde SBS gibi bir sınav sistemi olduğu için çocuklar diğer alanlarda da olduğu gibi bu alanda da tam istedikleri gibi kendilerini veremiyorlar. O yüzden çok da benim düşündüğüm şekilde geçmiyor seçimler. Ama genelde çocuklarda bir heyecan var bir seçim havası var. O seçim havasına giriyorlar (Y 15, E).

DEOM projesinin öğrencilere demokrasi bilinci kazandırmadaki rolü önemli- dir. Okulların projeyi ciddiyetle uygulaması projenin kazanımlarının verilmesi açı- sından büyük önem arz etmektedir. Ömeklemimizdeki okul yöneticilerinin görüşle- rinden de yola çıkarak projenin amacına hizmet etmesi için okullarda ciddiyetle uygulanması gerekmektedir. Projenin amacının öğrencilerin demokrasiyi yaşayarak öğrenmesi olduğundan okullarda oluşturulan seçim havası genel anlamda yakalan- maktadır. Bu durum Biçer 'in (2007) DEOM projesi ile seçme seçilme ve oy kültürü- nün kazandırıldığı bulgusu ve Metin'in (2006) DEOM projesinin öğrencilerde demok- rasi bilincini kalıcı hale getirmek için uygun bir uygulama olduğu bulguları ile uyuşmaktadır.

Yöneticilerin DEOM projesinin öğrencilerde meydana getirdiği davranış değişiklikleri ile ilgili görüşleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8- Öğrencilerde Meydana Gelen Davranış Değişiklikleri

Tablo 8'e göre yöneticilerin büyük bir çoğunluğu 'temsilci ve temsilci adayla-

Kod (Öğrencilerde meydana gelen davranış değişiklikleri)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Seçimleri, oy kullanmayı öğrendiler	4	26,7	26,7	26,7
Adaylarında değişiklik var, diğer öğrencilerde bir değişiklik yok Hiçbir değişiklik yok	8	53,3	53,3	80,0
	2	13,3	13,3	93,3
Çocuklar zaten bilinçli	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

rında değişiklik var, diğer öğrencilerde bir değişiklik yok' [n=8]. şeklinde açıklama yapmışlardır. Yöneticiler arasında verilen ikinci çoğunluktaki cevap ise 'tüm öğrenci- ler seçimleri, oy kullanmayı öğrendiler' [n=4]. şeklindedir. Örneklemimizdeki geri kalan cevapları ise 'hiçbir değişiklik yok' [n=2]. ve 'çocuklar zaten bilinçli' [n=1]. açık- lamaları oluşturmaktadır.

Aşağıda bu konuyla ilgili yöneticilerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Özellikle temsilci olarak seçilen, birinci gelen öğrencide sanki bir kariyer sahibi olmuş gibi bir tavır vardı. Konuşmasında olsun, hal ve hareketlerinde olsun, giyiminde olsun çok ciddi bir şekilde değişme gördüm. Kendisine güveni de geldi diyebilirim (Y. 3, E).

-Başkanımızda davranış değişikliği oldu çok efendi, çalışkan, dürüst bir başkan.Okulumuzda seçim havasının yaşandığını ve öğrencilerin nasıl birer seçmen olunacağını öğrenmiş olduklarını söyleyebilirim (Y. 5, E). Pek olmadı. Yine aynı tas aynı hamam (Y. 12, E).

Zaten çocuklar bu işin bilincindeydi. Çocuklara biraz daha özgüven kazandırıyor bu seçimler. Toplumda tanınıyor, daha önce belki bütün öğrenciler tarafından tanınmayan öğrenciler, bir anda bütün öğrenciler tarafından tanınır hale geliyorlar. Dolayısıyla bu da onlara mutluluk veriyor (Y. 15, E).

DEOM projesinin amacı "*Cumhuriyetimizin demokrasi ile güçlendirilmesi; öğrencilerimizde yerleşik bir demokrasi kültürünün oluşturulması, hoş görü ve çoğulculuk bilinci- nin geliştirilmesi, kendi kültürünü özümsemiş, millî ve manevî değerlere bağlı, evrensel değerleri benimseyen nesillerin yetiştirilmesidir. Bunun yanı sıra öğrencilere seçme, seçilme ve oy kullanma kültürünün kazandırılması; katılımcı olma, iletişim kurabilme, demokratik liderliği benimseyebilme ve kamuoyu oluşturabilme becerilerinin kazandırılmasıdır.*" Bu bakımdan öğrencilerde gözle görülür şekilde bir davranış değişikliğinin olması bek- lenemez. En fazla davranış değişikliğinin temsilci ve temsilci adaylarında olması bek- lenir ki genele bakıldığında bu yönde bir davranış değişikliği büyük oranda gözlen- miştir. Sayın'ın (2010) DEOM projesinin genel olarak uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağlamakta olduğu ve Özdemir'in (2009) DEOM projesinin öğrencilerde demokrasi kültürü oluşturmada etkili olduğu

Bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 9- Propaganda Çalışmalarının Takibi takibinin yapılıp yapılmadığı ile ilgili görüşleri Tablo 9' da gösterilmiştir.

Tablo 9- Propaganda Çalışmalarının Takibi

Kod (Propaganda çalışmalarının takibi) Takibi yapıldı,	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Yapabilecekleri vaatleri vermeleri söylendi	8	53,3	53,3	53,3
Serbest bırakıldılar, kendi fikirlerini sundular	6	40,0	40,0	93,3
Tanıtımın nasıl yapılacağı anlatıldı ama fikirleri serbest bırakıldı	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Yöneticilerin DEOM projesi kapsamında öğrencilerin yaptıkları propaganda çalışmalarının

Tablo 9'a göre yöneticiler büyük oranda propagandaların 'takibi yapıldı, yapabilecekleri vaatleri vermeleri söylendi' [n=8] şeklinde açıklama yapmışlardır. Yöneticilerin verdiği cevapların ikinci sırasında 'serbest bırakıldılar, kendi fikirlerini sundular' [n=6] açıklamaları yer almaktadır. Yöneticilerden sadece biri ise 'tanıtımın nasıl yapılacağı anlatıldı ama fikirleri serbest bırakıldı' [n=1] şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Aşağıda bu konu ile ilgili yöneticilerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Propagandaların mutlaka takibini yaptık çünkü öğrencilerin yapacakları edeceklerini görmemiz, gözlemlememiz hem onlar hem de bizim için son derece önemli ama ciddi bir sorunla da karşılaşmadık. Çocuklar içinde yaşamış olduğumuz bu sosyal dünyada çevresinde- ki olaylardan çok etkileniyorlar, bazen ölçüyü kaçırabiliyorlar, biz de o ölçüyü kaçırmamaları noktasında yapabilecekleri faaliyetlerin beklendiğinin bilinmesini istiyoruz (Y 2, E).

-Çocukları rahatça kalkıp konuşabilirsiniz, fikirlerinizi söyleyebilirsiniz şeklinde teşvik ettik. Propagandalarında serbest bırakıldılar, kendi fikirlerini sundular (Y 14, E).

Yapılıyordu tabi. Adayların diğer arkadaşlarına kötü söz, kötü davranış yapmaması için öğretmenlerimiz, komisyonlarımız, herkes dikkat etti. Biz propaganda çalışması yaparken „metinleri getirin biz bakalım' dedik. Onlar da çeşitli vaatlerini getirdiler. Onlara bunu eklersen daha mantıklı olur şeklinde öneriler getiriyorduk. Bizim burada okulda yaptığımız şey tamamıyla rehberlik (Y 7, E).

-Biz adayların hepsine yol göstericilik yaptık. Kendinizi şöyle tanıtacaksınız öğrencilere neler yapabileceğinizi şöyle anlatacaksınız şeklinde rehberlik yaptık. Bütün aday öğrencilere eşit davrandık. (Y 5, E).

Yöneticiler büyük oranda propagandaların takibinin yapıldığını, öğrencilerin yapılabilir vaatler vermelerinin sağlandığını belirtirken, yine büyük bir çoğunluk da öğrencilerin serbest bırakıldığını ve kendi fikirlerini sunduklarını belirtmişlerdir. Bu durum Metin' in (2006) seçim öncesinde adayların tanıtılması ve propagandayla ilgi- li esaslara uyulmakta olduğu bulgusuyla örtüşmektedir.

Yöneticilerin DEOM projesinin öğrenciler üzerindeki etkisi ile ilgili açıklama- ları incelendiğinde bütün yöneticilerin olumlu yönde görüş bildirdikleri belirlenmiş- tir. Proje kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilere iyi yönde kazanımlar sağladığı ve bu kazanımları gerçek hayatlarında kullanabilecekleri söylenebilir. Projenin ayrıca öğrencilere demokrasi eğitimini başarılı bir şekilde verdiği, yönetici- lerin proje hakkındaki olumlu açıklamalarından yola çıkarak söylenebilir. Bu durum Gömleksiz, Kan ve Cüro'nun (2010) okul öğrenci meclislerinin öğrenci-öğretmen ara- sında olumlu iletişim kanallarının gelişmesine katkıda bulunduğu, okul öğrenci mec- lisi uygulamaları ile öğrencilerin karar süreçlerine katılma fırsatlarını elde ederek, çeşitli konularda söz hakkına sahip olma ve bunu kullanma şansını elde ettikleri bul- gusuyla benzerlik göstermektedir.

Yöneticilerin DEOM projesinin geliştirilmesine yönelik önerileri ile ilgili görüşleri Tablo 10' da gösterilmiştir.

Tablo 10- Yöneticilerin Projenin Geliştirilmesine Yönelik Önerileri

Kod (Projenin geliştirilmesine yönelik öneriler)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
İldeki seçim ciddiyetle yapılmalı	2	13,3	13,3	13,3
Okullardaki seçim ciddiyetle yapılmalı	5	33,3	33,3	46,7
Uygulama daha ciddiyetle yapılmalı, bunun için belirli ders saatleri ayrılabili	1	6,7	6,7	53,3
Temsilci öğrencilik simgesellikten çıkıp belirli görev ve yetkileri olsun	3	20,0	20,0	73,3
Seçimler için okullara ödenek ayrılsın	1	6,7	6,7	80,0
Öğrencilere seçim öncesi rehberlik yapılırsa daha verimli olur	1	6,7	6,7	86,7
Temsilci öğrenciler diğer öğrenci arkadaşları ile daha iyi iletişim kurarsa	1	6,7	6,7	93,3
Seçilenlere ödül verilsin	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 10' a göre yöneticilerin büyük bir çoğunluğu 'seçimlerin ciddiyetle yapılması' [n=5] önerisini getirmektedir. Yöneticilerin önerileri arasında ikinci çoğunluğu 'temsilci öğrencilik simgesellikten çıkıp belirli yetki ve görevleri olsun' [n=3] oluşturmaktadır. Üçüncü çoğunluktaki öneri ise 'ildeki seçim ciddiyetle yapılmalı' [n=2] şeklindedir. Geri kalan öneriler 'uygulama daha ciddiyetle yapılmalı, bunun için belirli ders saatleri ayrılabilir', 'seçimler için okullara ödenek ayrılsın', 'öğrencilere seçim öncesi rehberlik yapılırsa daha verimli olur', 'temsilci öğrenciler diğer öğrenci arkadaşları ile daha iyi iletişim kurarsa', 'seçilenlere ödül verilsin' [n=1] şeklinde sıralanmaktadır

Aşağıda bu konu ile ilgili yöneticilerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Bu çok uzatılmamalı, sanırım bu ilk başta üç il için başlatılmıştı. Bunun ciddiyetle yapılması lazım. Zamanla rutin bir uygulama haline gelirse o zaman iş ciddiyetinden uzaklaşır (Y 1, E). *Bu okullarda daha dikkatli bir şekilde yöneticiler ve öğretmenler tarafından öğrencilerimizi destekleyerek yapılmalı. Bunun tabandan başlayarak gitmesi gerek.* (Y 3, E). *Uygulama daha fazla aktif hale getirilebilir. Mesela milli eğitimin bize gönderdiği projeye ait genelge ile birlikte daha olumlu şeyler yapılabilir. Bu uygulamaya ders saatleri ayrıla bilinir mesela. Ders saatlerini ayırmadığı için, ders dışı etkinlik kapsamında geçtiği için işin doğru- su çok aktif bir uygulama olduğunu söyleyemeyeceğim* (Y 6, E).

-Temsilci öğrencinin muhakkak bir yetkisinin olması gerekiyor. Toplantılara katılması lazım, toplantılarda yemek verilmesi lazım çocuğa, bir geziye veyahut da bir ödül verilmesi lazım ki bu cezbetsin. Cezbetmedikten sonra, hiçbir komisyonda görev almadıktan sonra, bir yere gitmedikten sonra bu temsilciliğin çocuklar için bir anlamı yok (Y 7, E). *Öğrencilerin kendi arkadaşları ile iletişimleri biraz eksik, onlarla daha iyi görüşüp onların da buldukları eksikleri veya kafalarındaki planı daha iyi yansıtabilirlerse proje daha iyi yönde sonuçlar vere- bilir (Y 14, E)*

-Her okuldan seçilen öğrenciler ödüllendirilse, ilden veya valilikten bu öğrencile- re bir ödül verilse belki daha cazip hale getirilebilir. Ya da ilde festival şeklinde yapılsa, festival şeklinde düzenlense çok daha amacına uygun olur. Çocuklar için temsilcilik cazip hale getirilmeli (Y 15, E).

gerektiği önerisini getirmişlerdir. Ayrıca temsilci öğrencilik simgesellikten çıkıp belirli görev ve yetkileri olsun, illerde de seçimler ciddiyetle yapılsın şeklinde önerilerde bulunmuşlardır. Bu durum Sayın'ın (2010) daha planlı ve programlı çalışılarak bilgilendirme çalışmalarının yapılması, projeye inanılması, yeterli zaman ayrılarak, mekân desteği sağlanması ve meclislerin aktif kılınması önerileri ile birebir örtüşmektedir. Kutlu ve Car' ın (2009) çalışmasında öğrencilerin okul gelişimine yön verecek kararlara katıldıkları takdirde başarılarının artacağı, alınan kararların uygulanması sırasında da içinde yer alacakları çalışmaların yapılmasını talep ettikleri görülmüştür. Doğan'ın (2008) çalışmasında da katılımcıların projenin okul içinde ve okul dışında tanıtılması ve okul ve sınıf ortamının demokrasiyi yaşatacak yerler olması gerektiğini vurgulayarak, daha etkili öğretmen-öğrenci işbirliğini önerdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesine yönelik algıları

Öğretmenlere 7 adet soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar başlıklar altında değerlendirilmiş ve ilgili tablolar oluşturularak cevapların yüzde ve frekansları alınmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzdelik değer gibi sayısal değerlerden yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin üstlendikleri görevleri ile ilgili görüşleri Tablo 11' de gösterilmiştir.

Öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesine yönelik algıları

Öğretmenlere 7 adet soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar başlıklar altında değerlendirilmiş ve ilgili tablolar oluşturularak cevapların yüzde ve frekansları alınmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzdelik değer gibi sayısal değerlerden yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin üstlendikleri görevleri ile ilgili görüşleri Tablo 11' de gösterilmiştir.

Tablo 11- Öğretmenlerin Projedeki Görevleri gösterilmiştir.

Kod (Projedeki Görevleri)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Yönlendirme, rehberlik bilgi verme (Danışman öğretmen)	5	33,3	33,3	33,3
Gözlemcilik	1	6,7	6,7	40,0
Seçimleri koordine etmek	5	33,3	33,3	73,3
Sandık başında durmak, sayımda görev almak	4	26,7	26,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 11' e göre öğretmenler DEOM projesi kapsamında en fazla 'yönlendirme ve rehberlik' [n=5] ile 'seçimleri koordine etmek' [n=5] görevlerini üstlenmişlerdir. Öğretmenler ikinci olarak en fazla sandık başında durup sayım yapmak' [n=4] görevlerini icra etmişlerdir. 'Gözlemcilik' [n=1] görevini üstlenen öğretmen sayısı ise tüm örneklem içerisinde en az orana sahiptir. Aşağıda bu konuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Proje kapsamındaki görevim öğrencilere demokrasiyi kavratmak, onu yaşatmak birebir yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktı. Biz öğrencileri yönlendirmekte görev aldık. Propagandadan önce bilgi verdik. „Bakın çocuklar gerçek hayatta da seçimler böyle oluyor'. Onu temsili olarak göstermekti amacımız. En azından demokrasiyi içlerine sindirmeleri için çalışmalar yaptık (Öğrt. 1, K, Sosyal).

-Seçimleri koordine etmekte görev aldım. Bize milli eğitimden seçim takvimi gelir, o takvim doğrultusunda biz de seçim işlemlerinin sağlıklı geçirilmesi için gerekli iş ve işlem- leri gerçekleştiririz. Okul seçim kurulunun kurulması, sandık kurulunun ve sınıf temsilcisi- nin belirlenmesi gibi faaliyetleri yapıyoruz. Seçim takvimine göre de seçimleri gerçekleştiriyo- ruz (Öğrt. 6, E, Sosyal).

Örneklemimizde görüşme yapılan öğretmenlerden seçimleri koordine eden, yönlendirme ve rehberlik yapan ve sandık başında bulunanlar sene başı öğretmenler [n=14] kurulu toplantılarında belirlenmişlerdir. Gözlemcilik görevini üstlenen [n=1] öğretmen ise okul seçim ve sandık kuruluna üye olmadığı halde tamamen kendi iste- ği ile proje kapsamında görev almıştır. İlgili literatür incelendiğinde benzer sonuçla- rın Cotmore' un (2004) çalışmasında da elde edildiği, görevlendirilen öğretmenler dışındaki öğretmenlerin meclis çalışmalarına katılmaya istekli olmadıkları görülmek- tedir.

Örneklemimizdeki bütün okullarda DEOM projesi kapsamında yayınlanan yönetmeliğe uyulmuş ve 'adayların belirlenmesi, propaganda ve seçim' süreçleri arka arkaya takip edilmiştir. Metin' in (2006) araştırmasında öğretmenlerin seçim sürecinin ilgili esaslara uygun, demokratik bir şekilde gerçekleştirildiği yönünde olumlu tutu- ma sahip oldukları bulgusu araştırmamızla örtüşürken, Doğan' ın (2008) seçim sıra- sında öğretmenlerin öğrencilerin tercihlerini etkiledikleri, öğrencilerin seçim usulleri- ne uygun davranmadıkları bulguları araştırmamızla örtüşmemektedir. Sayın'ın (2010) araştırmasında ise, öğretmenlerin DEOM projesini okullarında herhangi bir baskı ve yönlendirme olmadan, demokratik süreç içinde uygulandığı, sandık kuru- lunda görevli öğretmen ve öğrencilerin objektif, hiçbir öğrenciyi birbirinden ayırma- dan eşit mesafede davrandıkları konusunda hem fikir oldukları bulguları ise araştır- mamızla paralellik göstermektedir.

Aşağıda bu konuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Öncelikle sınıflar temsilcilerini seçerler. Sınıf temsilcileri bir araya gelerek divan kurulunu oluşturur. Sonrasında adaylar propagandalarına başlarlar. Sene başında okul mec- lisi komisyonu oluşturduk. Bu komisyonda bir tane branş öğretmeni, bir tane rehber öğretmen, bir tane müdür yardımcısı görevlendirildi. Seçim gününü belirledikten sonra sandıklarımızı oluşturduk, sandık kurulumuzu oluşturduk. Sosyal bilgiler öğretmenimizle birlikte yürüttük bu kampanyayı. Öğrenciler seçim sırasında gizli oyla oylarını veriyorlar. Okul başkanını, tem- silcisini seçiyorlar. En çok oyu alan okul temsilcisi oluyor (Öğrt. 8, K, Rehber).

-Proje çalışması yapmadan önce okuldaki 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıfların sınıf başkanla- rı ve sınıf temsilcileri ile bilgilendirme toplantısı yapıyoruz. Yalnız 4 ve 5. sınıflardan 1. kade- meye, 6, 7 ve 8. sınıflardan da 2. kademeye başkan seçiyoruz. Ayrı ayrı seçiyoruz. Çocuklara yaklaşık bir hafta propaganda süreci tanıyoruz. O bir hafta içerisinde çocuk tanıtım afişleri hazırlıyor. Bunları getiriyor bize veriyor. Biz bakıyoruz, uygun görüyorsak o zaman çocuğa uygun panolar gösteriyoruz. Çocuk orada 1 hafta içerisinde propaganda yapıyor, yalnız seçim-

den bir gün önce aynı siyasi seçimlerde olduğu gibi propaganda yapılmıyor. Afişler toplanıyor ve dosyaya konuluyor. Seçim günü çocuklara pusula hazırlıyoruz. Çocuk getiriyor 'Evet' mührünü vuruyor altına. Seçimi biz gerçek bir seçim havasında yapıyoruz, öğrenciler sırayla geliyor oyunu kullanıyor, ondan sonra gidiyor imzasını atıyor. Sonuçları tutanak altına alı- yoruz. Sonuçları daha sonra yayınlıyoruz. Daha sonra aylık bir kere de toplanıyoruz bu baş- kanlarla, ne tür faaliyetler yapılıyor okulda bunları takip ediyoruz. Yani biz daha çok rehber- lik yapıyoruz (Öğrt. 2, E, Sınıf).

Öğretmenlerin DEOM projesindeki kapsamında okullarındaki temsilci adaylarla yaptıkları çalışmalarla ilgiligörüşleri Tablo 12'de gösterilmiştir

Tablo 12- Temsilci Adaylarla Yapılan Çalışmalar

Kod (Temsilci adaylarla yapılan çalışmalar)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Yol göstericilik, rehberlik yapıldı	12	80,0	80,0	80,0
Toplantılar yapıldı, okulun fiziki şartlarını düzeltmeye yönelik çalışmalar yapıldı	3	20,0	20,0	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 12'ye göre öğretmenler temsilci adaylar ile en çok 'yol göstericilik, rehberlik' [n=12] faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. Sonrasında ise öğretmenler en çok 'toplantılar yapıldı, okulun fiziki şartlarını düzeltmeye yönelik çalışmalar yapıldı' [n=3] şeklinde yorumda bulunmuşlardır.

Aşağıda bu konuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Adaylarla öncelikle fiziksel şartların düzeltilmesi ile ilgili çalışmalar yapacaktık ama çok fazla da verimli olamadık, genelde toplantılara gidiyoruz. İki ayda bir toplantılarımı- zı yapıyoruz. Okulun fiziki şartlarını düzeltmeye yönelik, sınıfların fiziki şartlarını düzelt- meye yönelik görüşmeler yapıyoruz (Öğrt. 3, K, Rehber).

-Normalde aylık düzenli toplantılar yapılıyor. Toplantıların amacı öğrencilerin sınıfları ile ilgili duygu ve düşüncelerini okul idaresine ulaştırmak. Temsilciler kendi sınıfları ile ilgili sorunlarını, isteklerini bildiriyorlar. Okul meclisi her ay toplanıyor. Seçimler süre- cinde ise temsilci adaylara rehberlik yaptık (Öğrt. 5, E, Rehber).Biz çocuklara bir propaganda dönemi nasıl olur, nelere dikkat etmeleri gerekir, konuşmalarında nelere yer vermeleri gerekir bu tür durumlarda rehberlik yapıyoruz (Öğrt. 12, E, Din Kültürü).

DEOM projesi kapsamında öğretmenler temsilci adayı öğrencilerle birebir ilgilenmişlerdir. Gerek rehberlik, gerekse toplantılar yaparak temsilci adaylara yardımcı olmuşlardır.

Öğretmenlerin okullarda yapılan propaganlarda dikkat edilen hususlar ile ilgili görüşleri Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13 - Propagandalarda Dikkat Edilen Hususlar

Kod (Propagandalarda dikkat edilen hususlar)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Eşit davranmaya, adil olmaya Siyasi	2	13,3	13,3	13,3
amblemler olmamasına Kısıtlamaya	3	20,0	20,0	33,3
gitmedik, rehberlik ettik Yapılabilir	5	33,3	33,3	66,7
olmasına	5	33,3	33,3	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 13' e göre öğretmenler propaganlarda dikkat ettikleri hususların başında 'yapılabilir olmasına' [n=5] dikkat etmişlerdir aynı oranda öğretmen de 'kısıtlamaya gidilmediğini' [n=5] belirterek rehberliğe önem verdiklerini söylemişlerdir. Propaganlarda dikkat edilen hususlar sıralamasında sonraki basamakta 'siyasi amblemler olmaması' [n=3] yer alırken, 'eşit davranmaya, adil olmaya' şeklinde yapı- lan açıklamalar ise en son basamakta yer almaktadır.

Aşağıda bu konuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Öğrencilere propaganda yaparken olabilecek şeylerin vaadinde bulunun, olmaya- cak şeyleri vaat etmeyin, hayali şeyler söylemeyin şeklinde uyarılarda bulunduk. Mantıklı vaatler üretenler de vardı bunun yanı sıra hayali şeyler söyleyenler de oldu. Futbol sahası yap- tıracağım vs. şeklinde (Öğrt. 7, E, Sosyal). Biz rehberlik yapıyoruz, çocukların propagandala- rının içeriğine karışmıyoruz. Biz sadece rehberlik yaptık ve sonrasında izlemekle yetindik. " (Öğrt. 12, E, Din Kültürü)

-Propagandalarına çok fazla müdahale etmedik, yani şöyle müdahale ettik siyasilerden de söyleyenler çıkıyor 'Deniz getireceğim Kayseri'ye.' şeklinde, o tür şeyler oldu ama onlara da müdahale ettik tabi ki. Görüşlerimizi belirttik, mesela yapabileceğiniz şeyleri söyle- yin dedik. Daha basit şeyleri yapabileceklerini söyledik. Tabi öğrenciler kendilerini kaptırdılar bu konuya (Öğrt. 13, E, Sosyal).

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu propaganda çalışmaları sırasında, propagandaların yapılabilir olmasına dikkat ettiklerini belirtirken aynı oranda öğretmen de propaganda çalışmaları sırasında kısıtlamaya gitmediklerini öğrencilere sadece rehberlik ettiklerini belirtmişlerdir. Sayın'ın (2010) araştırmasına göre DEOM projesinin herhangi bir baskı ve yönlendirme olmadan, demokratik bir süreç içerisinde uygulandığı bulgusu araştırmamızla uyumluluk sergilemektedir.

Öğrencilerin DEOM Projesi Çerçevesinde Gerçekleştirilen Seçimlerle İlgili Algıları

Öğrencilerin arkadaşlarına sundukları vaatleri ile ilgili görüşleri Tablo 14 de gösterilmiştir.

Tablo 14- Seçimler Sırasında Sundukları Vaatler

Kodlar (Sunulan Vaatler)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Okulun fiziksel ihtiyaçlarını gidereceğim	7	46,7	46,7	46,7
Elimden geleni yapacağımı söyledim	3	20,0	20,0	66,7
Yarışmalar düzenleyeceğimi söyledim	2	13,3	13,3	80,0
Arkadaşlarımın sorunlarını dinleyeceğim	2	13,3	13,3	93,3
Sadece kendimi tanıttım, hiçbir şey vaat etmedim	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 14'e göre öğrenciler seçimler sırasında arkadaşlarına kendilerini seçme- leri için 'okulun fiziksel ihtiyaçlarını gidereceğim' [n=7] vaadini sıklıkla kullanmış- lardır. Bunun yanı sıra reel düşünme payı yüksek 'elimden geleni yapacağım' [n=3] şeklinde vaatte bulunanların sayısı da oldukça fazladır. 'Arkadaşlarımın sorunlarını dinleyeceğim' ve 'yarışmalar düzenleyeceğim' [n=2] şeklinde vaatte bulunan öğrenciler de mevcuttur. Seçimler sırasında herhangi bir vaatte bulunmayıp sadece kendi- mi tanıttım, hiçbir şey vaat etmedim' [n=1] şeklinde bir yol izleyen öğrenci bütün grup içerisinde sadece 1 tanedir.

Bütün aday öğrencilere seçimler kapsamında belirli bir süre kendilerini tanıtmaları ve vaatlerini sunmaları için zaman verilmiştir. Öğrenciler bu süre içerisinde arkadaşlarına kendilerini seçmeleri için vaatlerde bulunmuşlardır. Öğrencilerin vaat- leri ile ilgili yazılı ve görsel basından etkilendiklerini söylemek mümkündür. Yapılan yerel veya genel seçimlerden etkilenerek vaatlerini şekillendirdikleri söylenebilir. Araştırmamıza katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu okulun fiziksel ihtiyaçlarını giderecekleri vaadini vermiştir. Bu durum Sayın'ın (2010), okulun fiziksel ve maddi olanakları uygun olduğunda, seçim ortamının yaratılması ve temsilcilerin vaatlerini yerine getirebilecekleri bulgusuyla uyuşmaktadır.

Öğrencilerin seçimler sırasında sundukları vaatleri ile ilgili kimlerden yardım aldıklarına dair görüşleri Tablo 15'de gösterilmiştir.

Tablo 15- Vaatleriyle İlgili Yardım Aldıkları Kişiler

Kod (Vaatleriyle ilgili yardım aldıkları kişiler)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Kendi fikirlerim	6	40,0	40,0	40,0
Ailemden	2	13,3	13,3	53,3
Arkadaşlarımdan	3	20,0	20,0	73,3
Öğretmenlerimden	4	26,7	26,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 15'e göre öğrenciler sıklıkla 'kendi fikirlerini' [n=6] sunmuşlardır. Bunun yanı sıra rehber 'öğretmenlerinden' yardım alanların [n=4] sayısı da oldukça fazladır. 'Arkadaşlarından' yardım alanlar [n=3] ile 'ailesinden' yardım alanlar [n=2] takip eden basamaklarda yer almaktadır.

Öğrenciler vaatlerini şekillendirirken öncelikle kendi yaşantılarına uygun düşen fikirleri oluşturmuşlar sonrasında yakın çevrelerinden yardım almışlardır. Öğretmenlerinin rehberliğinde oluşturdukları vaatlerine, aile ve arkadaşları ile oluşturdukları vaatlere nazaran daha çok önem vermişlerdir. Bu durum Ceylan'ın (2009) okul meclisi öğrencilere, başkalarıyla görüş alış verişinde bulunmayı ve işbirliği yapmayı öğretir bulgusuyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin seçimlerden sonra okulda ve arkadaşlarında ne gibi değişiklikler meydana geldiği ile ilgili görüşleri Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16- Okulda ve Arkadaşlarında Meydana Gelen Değişiklikler

Kod (Okulda ve arkadaşlarında meydana gelen değişiklikler)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Bana karşı davranışları değişmedi	4	26,7	26,7	26,7
Bütün okul beni tanıdı	2	13,3	13,3	40,0
Beni görünce saygı gösteriyorlar	5	33,3	33,3	73,3
Sıkıntıları olduğunda gelip bana anlatıyorlar	4	26,7	26,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 16'ya göre seçimleri kazanarak okul temsilcisi seçilen öğrencilerin büyük çoğunluğu arkadaşları için 'beni görünce saygı gösteriyorlar' [n=5] şeklinde yorum yaparak arkadaşlarında gözlemledikleri değişimleri dile getirmişlerdir. 'Bana karşı davranışları değişmedi' [n=4] şeklinde açıklayan öğrenci oranı ile 'sıkıntıları olduğunda gelip bana anlatıyorlar' [n=4] şeklinde açıklama yapan öğrencilerin oranı eşittir. 'Bütün okul beni tanıdı' [n=2] şeklinde yorum yapan öğrenci sayısı ise örneklemdeki en düşük orana sahiptir.

Aşağıda bu konuyla ilgili öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir.

-Benden küçük sınıflar beni gördüklerinde saygılı davranıyorlar ve şikâyetlerini bana iletiyorlar. Sınıfımda ise bana karşı yoğun bir sevgi var (Ö 3, K, 7. sınıf).

Arkadaşlarımda genel bir davranış değişikliği olmadı. Ama boş derslerde bazen ben sınıflarına girdiğim zaman bana kütüphaneyi açtırdığımız için teşekkür edenler oluyor. Arkadaşlarıma örnek olmak için kılık kıyafetime biraz daha özen gösteriyorum. Öğretmenleri- me daha fazla saygı göstererek diğer arkadaşlarıma örnek olmaya çalışıyorum (Ö 4, K, 6. sınıf).

-Arkadaşlarımda genel bir davranış değişikliği olmadı. Bütün okul tarafından tanındım. Sınıf arkadaşlarımla iletişimim daha güzel oldu. Kendi arkadaşlarım sorunları olduğunda gelip bana danışıyorlar. Benden küçükler de bazen gelip bana soru soruyorlar. Kendimde fazla bir değişiklik olmadı. Diğer arkadaşlarıma örnek olmak için daha fazla kıya- fetlerime özen gösteriyorum (Ö 6, K, 8. sınıf).

Öğrenciler seçim sonrasında arkadaşlarında meydana gelen değişimleri açıklarken arkadaşları ile okulda aralarında geçen yaşanmışlıkları göz önünde bulundurarak açıklamalar yapmışlardır. Seçimler sonucunda seçilen temsilci adayların büyük oranda arkadaşları tarafından tanındığı, onlarla birebir iletişim içerisine girdikleri yorumu yapılabilir. Bu durum Cotmore'un (2004) meclis üyelerinin rolleriyle ilgili olumlu duygulara sahip oldukları, kendilerini okul içinde ayrıcalıklı hissettikleri bulgularıyla örtüşmektedir.

Demokrasinin temel taşlarından biri olan temsil edilme, halkın sesi olma olgusunun okullarda uygulanan DEOM projesi ile öğrencilerin büyük oranda kazandık- ları söylenebilir. Bu durum Ceylan'ın (2009) Okul Meclislerinde seçim sürecinde heyecanlı bir çalışma yürütülmekte, seçim sonuçlarının belirlenmesiyle heyecan sön- mektedir ve Okul Meclisleri temsilcileri okul idaresi ve öğrenciler arasında köprü görevi üstlenirler bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin okullarındaki seçimlerden sonra il temsilciği seçimleri için İle gidip gitmedikleri ile ilgili görüşleri Tablo 17'de gösterilmiştir

Tablo 17- İl Temsilciliği Seçimlerine Katılımları

Kod (İl Temsilciliğine Gittin mi?	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Evet	11	73,3	73,3	73,3
Hayır	4	26,7	26,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 17'ye göre okullarındaki seçimi kazanarak okul temsilcisi seçilen adaylardan il temsilciliği seçimlerine gidenler 'evet' [n=11] şeklinde dönüt vermişlerdir. İl temsilciği seçimlerine giden okul temsilcileri çoğunluğu oluşturmaktadır. İl temsilciliğine gitmeyenler 'hayır' [n=4] şeklinde dönüt vermişlerdir.

İl temsilciliğine gitmeyen okul temsilci sayısı gidenlere oranla daha düşük olduğu görülmektedir, fakat hepsinin il temsilciliği seçimlerine gitmeleri gerektiğinden bu oran nispeten fazladır. DEOM projesi kapsamında her ilde bulunan okul temsilcileri il genelinde yapılan il temsilciliği seçimlerine katılmaları gerekmektedir. İlde seçilen öğrenciler Ulusal Egemenlik Haftası TBMM'ye giderek illerini mecliste temsil etmeleri gerekmektedir. Örneklemimizde bulunan okullardaki temsilcilerin büyük oranının il temsilciliği seçimlerine katıldıkları görülmüştür. Fakat örneklemdeki bütün okulların temsilcilerinin il temsilciliği seçimlerine katılmaları beklenirken, bu seçimlere gitmeyen öğrencilerin de var olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 18- Öğrencilerin Projenin Geliştirilmesi İçin Önerileri Öğrencilerin DEOM projesinin geliştirilmesi ile ilgili görüşleri Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18- projesinin geliştirilmesi ile ilgili görüşler

Kod (Öneriler)	Frekans (N)	%	Geçerli %	Kümülatif %
Öğrencilerle daha sık toplantı yapılabilir	1	6,7	6,7	6,7
Temsilci öğrencilere daha fazla görev, yetki Verilebilir	8	53,3	53,3	60,0
İdare, veli, yetkililer yeterli imkânları Sağlamalı	4	26,7	26,7	86,7
Öğretmenler çocukları bilinçlendirmeli	1	6,7	6,7	93,3
Arkadaşlarım daha fazla destek olabilir	1	6,7	6,7	100,0
Toplam	15	100,0	100,0	

Tablo 18'e göre öğrencilerin yarıdan fazlası projenin geliştirilmesi için 'temsil- ci öğrencilere daha fazla görev, yetki verilebilir' [n=8] şeklinde yorum getirmişlerdir. 'İdare, veli, yetkililer yeterli imkânları sağlamalı' [n=4] şeklinde yorum getirenlerin

oranı bir alt basamakta yer almaktadır. 'Öğrencilerle daha sık toplantı yapılabilir', 'öğretmenler çocukları bilinçlendirmeli' ve 'arkadaşlarım daha fazla destek olabilir'

Öğrenciler seçimler sonrasındaki yaşantılarını göz önünce bulundurarak DEOM projesinin geliştirilmesi için önerilerde bulunmuşlardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu kendilerine daha fazla yetki ve görev verilmesini istemektedirler. Nitekim seçimlerde vaatlerini yerine getiremeyen öğrencilerin bu yorumu fazlasıyla yaptıkla- rı söylenebilir. Öğrenciler okullarına, arkadaşlarına daha fazla yararlı olmak adına idarenin, veli ve ildeki yetkililerin yardımına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu durum Cox ve Pant'ın (2005) araştırmasında; öğrencilerin projenin uygulanmaya konulduğu süreç içerisinde okula bazı katkılar yapabileceklerini hissettiklerini, bununla birlikte kararların alınmasında ve uygulanmasında kontrol yetkilerinin sınırlı olduğunu düşündükleri bulgusuyla birebir örtüşmektedir.

Katılımcılara göre seçimler sembolik olarak kalmakta ve seçilen öğrencilerin normal öğrencilerden çok fazla farkları bulunmamaktadır. Ayrıca okul çapında alınan kararlarda öğrenci görüşlerine yer verilmemektedir. Bu durum Kutlu ve Car'ın (2009) öğrencilerin okul yönetiminden kendilerini kararlara katma amacıyla anket uygula- ma, düzenli toplantı yapma, okul meclisinin daha etkin çalışmasını sağlama vb. uygulamaları bekledikleri, sadece görüşlerinin alınmamasını, alınan kararların uygulanması sırasında da içinde yer alacakları çalışmaların yapılması gerekliliği bulgularıyla birebir örtüşmektedir.

Korol'un (2002) yaptığı araştırmada ise; öğrenciler meclis çalışmalarının eğitimin niteliğini artırdığı yönünde görüş bildirmişler ve sık sık yapılan toplantıların, işbirliği yapma, iletişim kurma, kaygıları azaltma, sorunlara inandırıcı çözümler üret- me ve çözümleri takip etmede etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu bizim araştırmamızla farklılık arz etmektedir. Bu farklılığın zaman ve mekân farkından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuşlar ve Öneriler

Temel amacı, ilköğretim okulları yönetici, öğretmen ve öğrenci temsilcilerinin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ne ilişkin algılarını belirlemek olan araştırmamızda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Okul yöneticileri ve öğretmenler DEOM projesinin öğrencilerde demokrasi bilincinin geliştirmesine katkı sağlayacak önemli bir uygulama alanı olduğunu düşünmektedirler ve projesinin ilköğretim okullarındaki uygulaması hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenler DEOM projesinin geliştirilmesine yönelik, seçimlerin okullarda ve ilde ciddiyetle yapılması, temsilci öğrencilere görev ve yetki verilmesi, temsilciliğin daha cazip hale getirilmesi (ödül, festival... gibi) için çeşitli önlemler alınması gerektiği yönündeki önerileri benimsemektedir.

Araştırmaya katılan okullardan 3'ünde aday sayısı normalden fazla iken bunlardan farklı olan 3 okulda ise aday olmaya gönüllü öğrenci çıkmamıştır. Öğretmen- ler bu durumu seçimlerin rutinleşmesi ve temsilciliğin ilgi çekici bir yönünün kalmamasına bağlamaktadırlar. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun, bu tür uygulamalarla demokrasi bilincini kazandığı söylenebilir.

Öğrencilerin seçimler sırasında sundukları vaatlerinde, propaganda çalışmalarında, seçimler ve seçim sandık kurulunun oluşturulması sırasında öğretmen ve yöneticilerden herhangi bir şekilde baskı görmediklerinin ortaya çıkması olumlu bir gelişme olarak ifade edilebilir.

Öğrenciler, vaatlerinin az bir kısmını tam olarak yerine getirebildikleri ortaya çıktığından daha başarılı işler yapabilmek ve yararlı olabilmek için kendilerine daha fazla görev, yetki ve maddi destek verilmesini istemektedirler.

Öğrencilerin DEOM projesi ile elde edilmesi hedeflenen, yerleşik bir demok- rasi kültürü ve bilincinin oluşturulması, seçme-seçilme ve oy kullanma kültürünün kazandırılması, hoşgörü, çoğulculuk, tartışma adabı gibi tutum ve davranışları büyük oranda kazanmış oldukları ortaya çıkmaktadır.. Farklılıklara rağmen insanla- rın huzur ve barış içerisinde bir arada yaşayabilme kabiliyetinin oluşturulması, kendi kültürünü özümsemiş bireyler olması gibi becerileri kazandıkları da söylenebilir.

Araştırmamıza katılan öğrencilerden bir kısmının il temsilciliği seçimlerine katılmadığı ortaya çıkmıştır. DEOM projesinin okullarda ilgili yönetmelikteki esasla- ra uygun olarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ancak yönetmelikte, okuldaki bütün öğrencilerin oy kullanma hakkı vardır şeklinde açıklama olmasına rağmen araştırmaya katılan okullardan sadece az bir kısmının bütün sınıflara oy kullandırdıkları belirlenirken, geriye kalan okulların ilköğretim birinci kademedeki 1, 2 ve 3. sınıf öğrencilerine çeşitli nedenlerle oy kullandırmadıkları belirlenmiştir.

Öneriler

DEOM projesinin okullarda ve illerde ciddiyetle yapılması için Milli Eğitim Bakanlığımızın ilgili birimlerince gerekli incelemeler yapılmalıdır. Bunun için e-okul uygulamasında DEOM projesi başlığı altında bir bölüm oluşturularak verilerin takibinin kolaylıkla yapılabilmesi için görüntülü ve yazılı şekillerinin girilmesi sağlanmalıdır.

Projeyi rutinlikten kurtarmak için yeniliklere gidilmesi şarttır. Bunun için de okul temsilciliği cazip hale getirilebilir. Temsilci seçilen öğrencilere, görev, yetki ve maddi imkan verilerek okulda ve idarede söz sahibi olmaları sağlanabilir.

DEOM projesinin etkili bir şekilde uygulanması için tüm yönetici, öğretmen ve öğrencilerin bilgilendirilmesi amacıyla hizmet içi eğitim programları düzenlenebi- lir.

Öğrenci temsilcileri veya öğrenci meclislerinin hayata geçirdikleri başarılı projeler ödüllendirilip, örnek proje olarak uygulanabilir.

Kaynakça

Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim Yönetimi Nitelikli Okul.* Ankara: Feryal.

Biçer, B. (2007). *"Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile Öğrencilerde Demokrasi Kültürü Kazanımlarının Ortaöğretim Öğretmenlerince Değerlendirilmesine Yönelik Bir Analiz,Kütahya Örneği'",* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Bilhan, S. (1991). Eğitim Felsefesi, Kavram Çözülmesi *Yayını,* 1 (1), 23-25.. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*

Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda Ders Dışı Etkinlikler.* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

Ceylan, S. U. (2009). *Ortaöğretim Kurumlarında Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri,* Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cotmore, R. (2004). Organizational competence:the study of a school council in action. *Children and Society,* 18: 53-65

Cox, S. & Pant, A. (2005) Challenging perception of school councils in the primary school. *Education,* 3-13, 33: 2, 14-19

Ersoy A.ve Yalçınoğlu P,(2012) Nitel Araştırmaya Giriş..Ankara. Anı.

Gülmez, M. (2000). *Tüm İnsanlar... İnsan Hakları Eğitimi İçin Elkitabı Çeviri.* Ankara.Unesco/Tihak

Hollingsworth, P. M. & Kenneth, H. H. (1999). İlköğretimde Öğretim Yöntemleri214. *Ankara Üniversitesi Rektörlüğü.*

Karayalçın, Y. (1973). *Meritokrasi.* Ankara: Türk Kadınları Kültür Derneği.

Kıncal, R. ve Uygun, S. (2006) Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi,* 171.Ankara.

Kutlu, Ö. ve Car, A. (2009). *Öğrencinin Okul Kararlarına Katılımı: Ankara Üniversitesi Özel Lisesi Öğrenci Meclisi Uygulaması, Kıncal, R.(Editör), International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings (p:* 147-162). Ankara: Nobel.

Lador, Y. (1997). *Des repères fondateurs pour l'éducation â la citoyenneté démocratique.* Droits de l'homme et citotenneté, des repères pour agir, Collection thématique

Metin, T. (2006). *Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesine Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Katılım Düzeyleri,* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale

Milli Eğitim Bakanlığı. (1991). *IV. Milli Eğitim Şûrası.* İstanbul.

Özbudun, E. (1990). *Tarihsel Gelişim İçinde Demokrasi ve Eğitim. Demokrasi İçin Eğitim* (s. 3-11). Ankara: TED..

Özpolat, A. (2006). Öğrenci Meclislerinin Demokrasi Kültürüne Etkisi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi,* 74,

Polat, T. (2003). Güçlü Demokrasi ve Okul. *Eğitim Yönetimi ve Üniversitelerde Demokratik Yapılanma Sempozyumu,* Ankara: Eğitim-Sen.

Sayın, P. (2010). *Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Bir İlköğretim Okulunda Demokratik, Siyasal Kültür Oluşturma Bağlamında Değerlendirilmesi: Bir Durum İncelemesi,* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanilli, S. (1989). *Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?.* İstanbul. Amaç.

Turaine, A. (1997). *Demokrasi Nedir?.* İstanbul. Yapı kredi.

Wyett, J. L. (1998). John Dewey and Earl Kelley: Giants in Democratic Education. *Education,* 119 (1), 151-161.